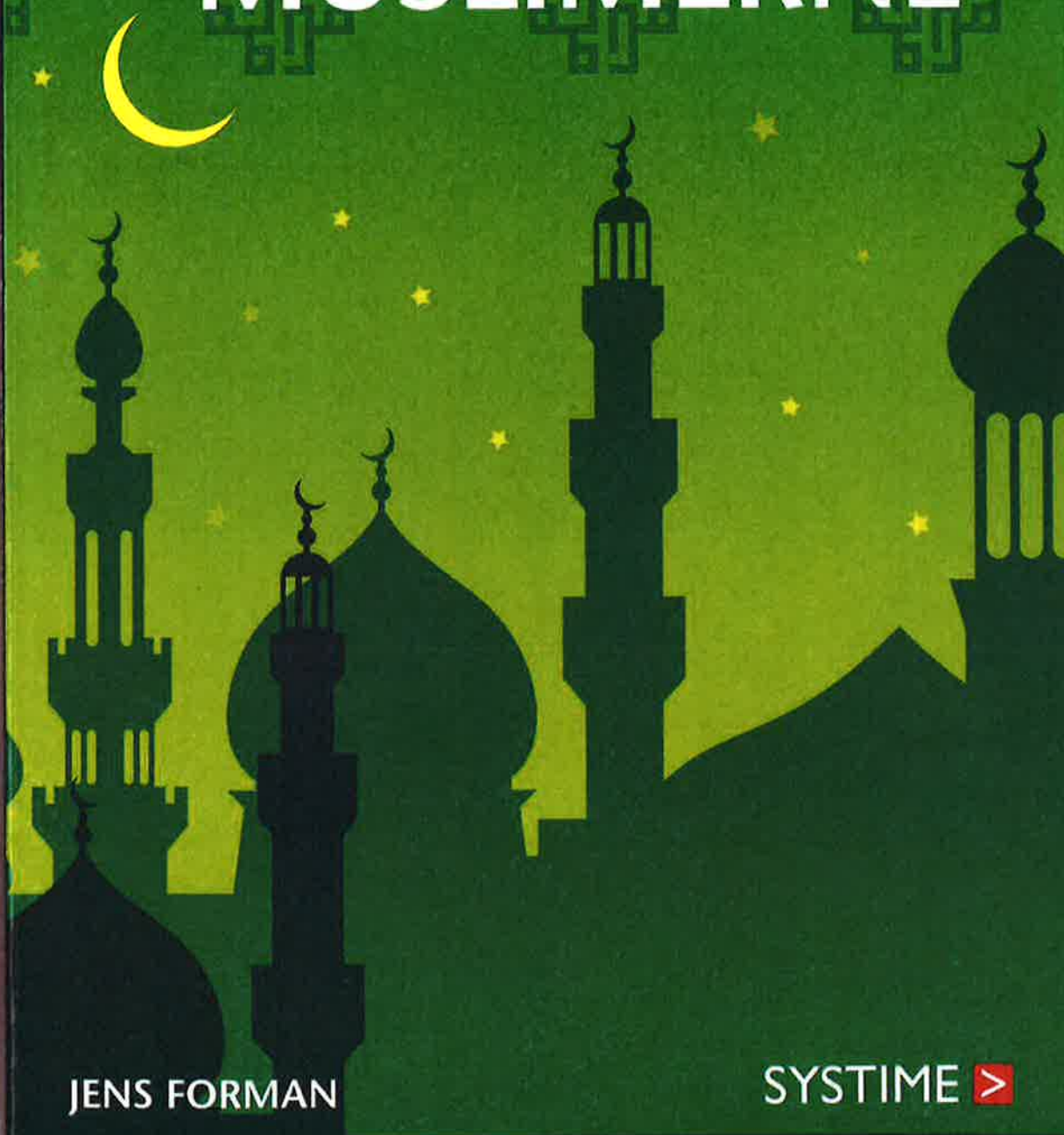

ISLAM OG MUSLIMERNE

JENS FORMAN

SYSTIME >

Fig. 5. DET OSMANNISKE IMPERIUM

Fra det 18. århundrede gik riget gradvist i forfald. Dødsstødet kom med 1. Verdenskrig, da Tyrkiet deltog på den tabende, tyske side. Men *Kemal Atatürk*, 1881-1938 (: tyrkernes fader), skabte på imperiets ruin en stærk, tyrkisk *nationalstat*, som han krævede skulle være *sekulær*, altså med adskillelse af stat og religion (s. 68-69). I 1923 ophævede det tyrkiske parlament *kalifatet*. Siden da har sunni-islam ikke haft et formelt, religiøst overhoved.

7. Sunni og shia

Med Hussains martyrdød blev islam *varigt splittet* i to hovedretninger: sunni-islam (85%) og shia-islam (15%). Kun i Iran, Iraq, Libanon, Aserbadjan og Bahrain er shiiterne i flertal, men de findes som mindretal overalt i den muslimske verden.

Da Hussain (den 3. imam) blev dræbt, efterlod han sig en søn med datteren af den sidste persiske konge. Dette betød, at konflikten fra begyndelsen blev delvist national, nemlig mellem arabere og persere, som havde og stadig kan have et anstrengt forhold til hinanden (mange arabere er dog shiiter, mens der næppe findes sunni-persere).

Shia-islam er opsplittet i 3 hovedgrupper, alt afhængig af *imamlinjen*: hvor mange *imamer* (og hvilke), der anerkendes som indehaver af den *guddommelige gnist*: 'Fem'-erne (i Yemen), 'Syv'-erne eller ismaelitterne (især i Pakistan) og endelig langt den største gruppe: 'Tolv'-erne (især i Iran og Irak). I 873 gik den tolvte imam angivelig ind i *det skjulte*, hvorfra han tænkes at komme tilbage som *mahdi* (: messias) kort før Dommedag. I hans fravær repræsenteres han af de store retslærde, *ayatollaher*, dvs. 'Guds tegn' (: ayat=tegn + Allah). En ayatollah regnes *ikke* for oplyst af Gud *selv*, som det gjaldt for de ufejlbarlige imamer, men af Guds ord (: ayat – vers i Koranen).

Imam betyder 'en, der står foran', en *leder*. I sunni-islam bruges betegnelsen på flere niveauer: a) Lederen af fællesbønnen, hvilket ikke kræver nogen uddannelse; b) Lederen af en større moske (fredagsprædiken, koranskole, shariavejleder); og som det højeste c) Kaliffen eller lederne af de fire store lovskoler (s. 56).

	Sunni-islam	Shia-Islam
Hellige skrifter	Koranen og 6 Hadith-samlinger (ofte med Aisha som kilde)	Koranen og egne hadith-samlinger (aldrig med Aisha som kilde)
Trosbekendelse	Jeg bevidner, at der er ingen gud udover Gud, og at Muhammed er hans profet	Jeg bevidner, at der er ingen gud udover Gud, at Muhammed er hans profet, og at <i>Ali</i> er hans ven
Bøn	5 daglige bønner. Bøn 2+3 og 4+5 kan, hvis det er nødvendigt, samles	3 daglige bønner (bøn 2+3 og 4+5 samles normalt) – bedesten af ler fra Kerbela
Præsteskab	Intet centralt styret præsteskab. Siden 1923 ingen <i>kalif</i> som åndelig leder, Skriftlærde <i>mufier</i> (: shariaeksperter)	Organiseret præsteskab. Særlig 'kirkeskat'. Mullahe -> ayatollahere -> storayatollahere, der repræsenterer den skjulte <i>imam</i> .
De 4 første kaliffer	Ideale, retledede herskere – også <i>deres sunna</i> (: eksempel) er normgivende	De 3 første fratog med urette All magten – tronranere. Deres <i>sunna</i> er ugyldig
Hellige steder	Mekka, Medina og Jerusaalem	Mekka, Medina (3 imams gravsted) og Jerusaalem samt Nadjaf (Alis gravmoske), Kerbela (Hussains gravmoske), Samarra (2 imams gravsted, og stedet, hvor den 12. forsvandt)
Ashura-festen	Frivillig fastedag – 10. dagen efter nytårsdag	Kulmination af 10 dages dramatiseret opførelse af Hussains <i>lidelse og død</i> på Kerbela-sletten. Mange mænd pisker sig eller skærer sig til blods
Ægteskab	Polygyni ² : Højest 4 hustruer (plus ugifte slavinder); de må godt være jøder eller kristne (Sura 5,5). Tidsbegrænset ægteskab regnes for legaliseret prostitution	Polygyni: Højest 4 hustruer (plus ugifte slavinder) – hustruer skal være muslimer (Sura 2,221). Hertil kommer <i>muta</i> (: glæde)-ægteskaber, aftalt for en <i>bestemt</i> tid, fra 1 time til 99 år (Sura 4,24)
Billedforbud	Ingen billeder i Koran og moske. Forbud mod billeder af Gud og profeter. Sidstnævnte kan dog evt. vises uden ansigtstræk	Ingen billeder i Koran og moske. Forbud mod billeder af Gud, mens profeter, også Muhammed, må fremstilles
Aisha (profetens yndlingshustru)	Beundret heltinde, 'de troendes moder' – Aisha er et meget anvendt pigenavn	Intrigemager, der hindrede Ali i at blive kalif – Aisha er et skældsord
Arv	Den nærmeste mandlige slægtning <i>skal</i> arve. Uden overlevende far, farfar, søn eller sønnesøn får brødre arveret	Brødre arver kun, hvis man ikke efterlader sig direkte arvinger. En datter vil således hindre brødre arve

2 *Polygami* (: *polys*: mange & *gamos*: ægteskab), altså flergifte, uanset køn. *Polygyni* (: *gyne* - kvinde) betyder, at en mand – som i islam – må gifte sig med flere kvinder, men ikke omvendt. Og endelig er der *polyandri* (: *aner* – mand): at en kvinde må gifte sig med flere mænd, hvilket er sjældent forekommende.

I shia-islam har ordet 'mam' fået yderligere en betydning. IMAMEN er den af Gud udvalgte og *inspirerede leder*, som nedstammer fra Muhammeds *hellige slægt*. Lederen i Iran, storayatollah Khomeini, spillede – efter den islamiske revolution 1979 – bevidst på uklarheden, når han blev kaldt og lod sig kalde *imam*. Titlen indebar egentlig blot, at han holdt fredagsprædiken i Teheran, og at han var en højt respekteret sharia-fortolker. Men den antydende samtidig, at han ikke kun var storayatollah, imams stedfortræder, men selve den genkomne IMAM.

Fig. 6. DEN HELIGE FAMILIE

På rosetten står der øverst 'Allah', derefter, med uret, Muhammed, Fatima (datter), Ali (svigersøn og fætter), Hassan og Hussain. Bagved står englen Gabriel med Koranen. Plakat fra Iran 1999.

~~Normalt er der i dag et afslappet forhold mellem de to retninger. I 1959 kom det til en formel *forsoning*, idet rektor for al-Azhar universitetet i Cairo, den højeste (uofficielle) autoritet i sunni-islam, udstedte en *fatwa*, en erklæring om gældende shariaret, hvor han højtideligt erklærede, at også shiiterne var *sande muslimer*, og at deres retslæres tolkning af Guds~~

~~Lov dermed var gyldig på lige fod med sunni-tolkninger. Ændringer i familieretten i den arabiske verden er faktisk blevet meget inspireret af netop shia-lovskolen (s. 89).~~

~~Den gamle modsætning kan dog stadig bryde ud ved nytårsfesten, når shiiterne i dramatiseret form i *passionsspil* genopfører sunni-kaliffens drab på den hellige Hussain og kan fristes til at lade deres vrede gå ud over lokale sunnier.~~